

2025. április 25. péntek – 5785. niszán 27.

www.frankel.hu

péntek kabalat szabat 18:30 | o. 12. | gy. gy. 19:29 | szombat 10:00 | havdala 20.40

81/9

SMINI

(III. Mózes 9.1. – 11.47.)

הַשְׁמִינִי

Hajlék felavatásáról szól, valamint itt történik a tragikus eset is, amikor is Áron két fia Nádáv és Ávinu egy tévedés folytán életét veszti. A szakasz végén felsorolásra kerülnek a tiszta és tisztátalan, illetve ehető és nem ehető állatok és szárnyasok sora.

Smini (שְׁמִינִי) hetiszakaszunk első része a pusztai Szentély felavatása utáni első áldozatot mutatja be. A nyolcadik napon Mózes kioktatja Áront és fiait az égő áldozat bemutatásának szabályairól. Az áldozatot égi tűz emésztette el, és az egész nép leborult Isten előtt, látván a csodát. Azonban Áron két fia, Nádáv és Ávinu „idegen tüzet hoztak az oltárra” Isten parancsa ellenére és az égi tűz őket emésztette el. Áron megkövülten hallgatott. Rási megjegyzi, hogy Isten érdemnek tudta be Áron hallgatását. Rási szavai elgondolkoztatóak... Áron, aki két fiát egyszerre vesztette el, nem tört meg atyai fájdalmában, hanem folytatta Tópapi hivatásának gyakorlását Isten és a nép szolgálatában. A hetiszakasz másik része a fogyasztásra tilalmas állatokról ír. A Talmudban vita van arról, hogy a Tórai micváknek, parancsolatoknak van-e indoklásuk vagy sem. Akik azt mondják, hogy nincs, azok is azt állítják, hogy értelmük van, csak mi nem ismerjük azokat. Sokan és sokat foglalkoztak a tilalmas állatok fogyasztása tilalmának okaival. Vannak, akik idegen kultuszt jelöltek meg a tilalom okául. Így például a disznó szent állat volt Dionüszosznál, a görögöknél – így természetes, hogy számunkra tilalmas állat. A madarak közül tilalmasak az összes ragadozók. Talán a leglogikusabb magyarázatot maga a Tóra adja: „Legyetek szentek, mert szent vagyok én” Hogy különbséget tegyetek a tisztátalan és a tiszta között, a szabadon ehető állat és az evésre tilalmas állat között. Röviden összefoglalva, az evésre tilalmas állatok választják el Izrael népét a többi néptől, és ezt a gyakorlat is bizonyítja. A zsidó nép különállása talán elsősorban az étkezési tilalmakon alapszik. A római uralom idején sok zsidógyűlölő író írt rosszalóan arról, hogy „ételeinket nem eszik, asszonyainkkal nem hálnak”. Ugyanakkor tisztelettel tekintettek a más népek hadseregében szolgáló zsidó katonákra, akik minden körülmények között – háborúban is – ragaszkodtak az étkezési szabályok betartásához. (pl. a két világháborúban.) A zsidó nép különállása. sőt fennmaradása a gálutban a Mózes által megszabott isteni törvények betartásán alapult. Mint idéztük fenn: „Szentek legyetek, mert szent vagyok én...”

Amikor a gyermekeit elpusztította az Örökkévaló tüze, az Örökkévalóé, akinek Áháron főpapja, szolgálója volt, ő hallgatott. Áháron csendes volt és szerény, de hallgatása talán nem csak az Örökkévaló akaratának aláztos jóváhagyása volt. A csend annak belátása, hogy van, ami nem megbeszélhető. Van olyan baj, amelyen lehet segíteni, probléma, amely megoldható, vagy legalább kezelhető, fájdalom, amely megszüntethető, de legalább enyhíthető. Vannak konfliktusaink, amelyeket meg lehet beszélni. Vannak álláspontok, amelyek között lehetséges a közvetítés. Áháron olyasmit tapasztal meg, amire nincs vigasz, amin belátás nem segít, amire tehát nincsenek szavak. A halál, ahogy mondani szokás, az élet része. A gyermekek eltemetik végül szüleiket, ahogy őket eltemetik majd a gyermekeik. A nemzedékek váltakozása, úgymond, az élet rendje. Az, ha a szülőknek kell a gyermeküket eltemetni, kívül van ezen a renden. A szüleink elvesztése, bármilyen fájdalmas, természetes és ez vigasztaló. A szükségszerű következett be, ami történt, indokolt és indokolható. Ha a legelső fájdalom enyhült, erre rávilágítani nem érzéketlenség. A szülő halálára van magyarázat, a gyerekére nincsen. Nem illeszthető be semmilyen rendbe, nem értelmezhető, nem indokolható, tehát a beszéd nem segít rajta. Áháron, ahogy a zsidó hagyományban olvassuk, némaságával kifejezte, hogy nem lázad a Seregek Urának döntése ellen. Némasága sokkhatás is lehetett bizonyára, a csapás a szemei előtt történt. És az is magyarázhatja, hogy az, ami történt, nem illett a szavak rendjébe, nem volt kifejezhető, közvetíthető, megbeszélhető. A zsidó hagyomány Áháron hallgatásából is tanulja, hogyan viselkedjünk a gyászolóval. Aki meglátogatja a sivatást, a szerette halála utáni első gyászhatót töltő hozzátartozót, nem szabad beszélgetést kezdeményeznie. A fájdalom átélése, tiszteletben tartása az első időben nem tűri a vigaszt, végső soron annak bizonygatását, hogy nincs is olyan nagy baj. De, van. A fájdalomra azonnal következő vigasztalás, esetleg a gyászoló gondolatainak „elterelésére” tett kísérlet a gyász, a veszteség iránti érzéketlenség. A fájdalomtól, a veszteségtől való félelem tölti meg zajjal kényszeresen az élet súlyos pillanatait, hogy semminek se maradjon súlya, jelentősége. Pedig az ember halandó, mindenkit, akit szeretünk, elveszítünk, vagy ők veszítenek el minket. A rögtön lecsapó, a gyász átélésére időt nem hagyó vigasz éretlensége ezt az egyszerű összefüggést nem képes tudomásul venni. A csend pedig illik a hiányhoz, a gyászhoz. Az, ha némán, de jelen vagyunk, jelzi, hogy, noha nincs mit mondanunk, osztozunk a fájdalomban. A néma látogatás, az, hogy együtt ülünk a gyászolóval, felváltja a vigasz alkalomhoz nem illő kísérletét az együttérzéssel, mert ahol a vigasz még korai, az együttérzésnek ott is van helye. Az első gyász természete szerint néma, ezt tanúsítja Áháron megrendülése, mert nem csak a szavak taníthatnak, hanem a csend is.

Draskóczy Ádám, mesterszakos vegyész-mérnök-hallgató, szarvasi korcsoportvezető, A termodinamika II. főtétele szerint a magukra hagyott rendszerek rendezetlensége nő (ezt a tudomány entrópiának hívja), eluralkodik bennük a káosz. Minden spontán folyamat (így azok is, melyek energiát termelnek) fokozza ezt. És ez nem csak a kémcsövekben vagy a reaktorokban igaz - maga a világegyetem is egy zárt rendszer, hiszen (mai tudásunk szerint) a határain kívül nincs semmi, ami kölcsönhatásba léphetne vele. Fizikai valóságunknak tehát megállíthatatlanul nő az entrópiája, hogy amikor eléri a lehetséges maximumát, minden megszűnjön történni. A csillagok kihunynak, a reakciók megfagynak, a mozgások megszűnnek: az univerzum halott. Az atomok és az univerzum között félúton helyezkedik el az emberi mérettartomány, és nem vagyunk kivételek a fentiek alól mi magunk sem. Hogy tudjuk mégis fenntartani szervezetünk állandóságát? Miért nem keverednek össze szöveteink és sejtjeink, ezáltal növelve a káoszt? Nádáv és Ávihu történetében a tűz az isteni jelenlét, a megtisztulás, de ugyanakkor a büntetés szimbóluma is. Mi magunk is égetünk, gyomrunknak, mint egyfajta oltárnak áldozatot hozunk (táplálék), amelyet az feldolgoz (elemészt), majd megszabadulunk a végtermékektől (ahogy az áldozati oltár füstje is elszáll). Ilja Prigogine, a Nobel-díjas kémikus szerint így tartjuk fent saját állandóságunkat és rendezettségünket: a kis entrópiájú táplálékból kinyerjük az energiát, az ennek során keletkező nagy entrópiájú termékektől pedig különböző módokon megszabadulunk. Adjuk magát a hasonlat, hogy az égőáldozattal az ókori kultúrák, így a Szentély előtti és korabeli zsidók is a világ rendjét és állandóságát akarták biztosítani. És ahogy a mi gyomrunknak, úgy az áldozati oltárnak is vannak mennyiségi és minőségi korlátai: túl sok ráhelyezett felajánlás elfojtja a tüzet, a rossz minőségű áldozat pedig felborítja az egyensúlyt. Áron fiai ez utóbbi hibát követték el - növelték a káoszt, és a rendet már csak ilyen végzetes módon lehetett visszaállítani. Hogy mi a fentiek tanulsága? Talán a saját céljaink elérése érdekében tett erőfeszítéseink felülvizsgálata? A status quo megőrzésére irányuló intelem, vagy épp ellenkezőleg: a folytonos változás elfogadása? A természet rendjével szembeni alázat? Nem tudom, csak egyben vagyok biztos: egy kis kémiatudás sosem árt...

Lübeck Jutka, a Szarvasi Tábor projektkoordinátora, Négy számomra fontos problémát vet fel a szöveg. Címszavakban: Hiba – Nádáv és Ávihu valamilyen hibát követhettek el az Örökkévaló szemében. Nem tudjuk pontosan milyen hibát, és a szöveg nem tartotta fontosnak megmagyarázni. Ebből én arra következtetek bármekkora vétséget követtek el, ha kategorizálnunk kellene, az enyhébb és nem a főbenjáró bűnök közé sorolnánk. Túlkapás – Az Örökkévaló reakcióját nem lehet előre megjósolni, gyors és brutális. Semmilyen figyelmeztetés nem előzi meg, semmilyen magyarázat nem követi. Manapság az ilyet hirtelen felindulásból elkövetett emberölésként kategorizálnánk. Vezetői stílus – Az Örökkévaló nem figyelmeztet, nem magyarázza meg a döntését és nem ad utána feedbacket. Egy alacsonyabb beosztásban levő „közévezető”, azaz Mose próbálja menteni a menthetőt azzal, hogy értelemet keres a történekre, és utasításokat ad Áháronnak és a népnek, hogy hogyan és merre tovább. A nagyfőnök pedig mindeközben csendben ül, zárt ajtók mögött az irodájában, úgy tesz, mintha nem lenne ez olyan nagy dolog, ezzel nem kíván többet foglalkozni vele. Ez annak a vezetőnek a stílusa, aki úgy képzei, hogy az emberek majd akkor felfognak jobban és tartják be rendesen a szabályokat, ha a félnek, szabályosan rettegnek tőle. Szerintem az volt a mázlija az Örökkévalónak, hogy volt egy nagyon jó és megbízható beosztottja, Mose, aki példaszerűen kezelte ezt a krízishelyzetet. Magyarázatot adott, gondoskodott a feladatok kiosztásáról és pontosan megmondta, hogy mit kell tenni. Gyász – Az egész szövegben ez számomra a legkegyetlenebb rész. Mose azt mondja Áháronnak és fiainak, hogy nem gyászolhatják az elveszett fiakat, tervéket. És itt nem áll meg, mert azt is hangsúlyozza, hogy azzal, ha lemondanak a gyász kifejezéséről, a közösséget védik. Azaz el kell engedniük a fájdalmukat, el kell ásniuk az érzéseiket és a szokásos rituálék szerint nem búcsúzhatnak el szeretteiktől, ha mégis megtennék, a kollektív büntetést kockáztatják, azt, hogy az Örökkévaló haragja az egész közösségre irányul majd. Több dolog nem hagy nyugodni a szövegben. Miért nincs egyáltalán kérdés benne? Csak a beszámoló olvasható és utasítások. Egyetlen emberben sem merült fel egyetlen kérdés sem a történetek után? És még akkor is, ha Nádáv és Ávihu halált érdemeltek tettükért, az élőknek nincsen joguk gyászolni? Van akkora bűn, amelynek büntetése után még az életben maradtak gyásza is bűnös? És miért az élőknek büntetjük? Hiszen a halottaknak mindegy, milyen módon temetjük el őket, vagy emlékezünk rájuk, ez a rituálé élőknek fontos.

HÍREK A VILÁGBÓL

Jom Hásóá: a holokauszt áldozataira emlékezünk. <https://bzsh.hu/2025/04/23/jom-hasoa-a-holokauszt-aldozataira-emlekezunk-2/>

A varsói gettófelkelés évfordulója. <https://magyarnarancs.hu/riport/nemcsak-a-hosok-arcai-275986>

Ferenc pápát gyászolták szerte a világon. https://nepszava.hu/3276869_ferenc-papat-gyaszoltak-szerte-a-vilagon-galeria

A zsidó szomszéd, avagy titkok a Terézvárosból. https://mazsihisz.hu/hirek-a-zsido-vilagbol/zsido-vilag/a-zsido-szomszed-avagy-titkok-a-terezvarosbol
Csökkent tavaly az antiszemitizmus a világban, de továbbra is magasabb a korábnál. https://kibic.hu/2025/04/23/csokkent-tavaly-az-antiszemitizmus-a-vilagban-de-tovabbra-is-magasabb-a-korabbnal/
A Holokauszt Múzeum és a Nemzeti Emlékezet Bizottsága tisztelettel meghívják Önt a MI TÖRTÉNT VELÜK? ELLENÁLLÓK, EMBERMENTŐK SORSA 1945 UTÁN II. című workshopra. https://www.szombat.org/hirek-lapszemle/mi-tortent-veluk-ellenallok-embermentok-sorsa-1945-utan-ii
„Buldozer-hadművelet” Gázában és 1 titok, likvidálás Libanonban. https://ujkelet.live/2025/04/22/buldozer-hadmuvelet-gazaban-es-1-titok-likvidalas-libanonban/
Szántó T. Gábor is szerepel májusban a jeruzsálemi írófesztiválon. https://izraelinfo.com/2025/04/22/szanto-t-gabor-is-szerepel-majusban-a-jeruzsalemi-irofesztivalon/
Törölték az izraeli külügy oldalairól a pápa halála miatt kitett részvétnyilvánító bejegyzéseket. https://hvg.hu/vilag/20250422_izraeli-kulugy-reszvetnyilvanitas-bejegyzes-ferenc-papa
Cukorsot személyesen felelősnek tartanak legalább 30 ezer lettországi zsidó meggyilkolásáért a holokauszt idején. https://www.szombat.org/politika/egy-lettorszagi-birosag-nem-talalt-bizonyiteket-herberts-cukurs-a-rigai-meszaros-ugyeben
Netanjahu szerint Izraelnek nincs más választása, mint folytatni a háborút Gázában. https://bzsh.hu/2025/04/23/netanjahu-szerint-izraelnek-nincs-mas-valasztasa-mint-folytatni-a-haborut-gazaban/
Simon Böske , az első Miss Hungária – egy zsidó lány, aki királynő lett. https://mazsihisz.hu/hirek-a-zsido-vilagbol/elet-forma/simon-boske-az-elso-miss-hungaria-egy-zsido-lany-aki-kiralyno lett
Hogyan traumatizálhat valami, amit korábban soha nem tapasztaltam? https://kibic.hu/2025/04/21/hogyan-traumatizalhat-valami-amit-korabban-soha-nem-tapasztaltam/
A katolikus egyházfő, aki gyengélkedése ellenére nem mondott le arról, hogy személyesen jelen legyen húsvétvasárnap megünneplésén, alig egy hónapja tért vissza a Vatikánba harmincnegynapi kórházi ápolás után. https://www.szombat.org/hirek-lapszemle/husvet-ferenc-papa-kifejezte-egyutterzeset-a-palesztin-es-az-izraeli-neppel
10/7 Ein Haslosa kibuc: A hadsereg kudarcot vallott. https://ujkelet.live/2025/04/23/10-7-ein-haslosa-kibuc-a-hadsereg-kudarcot-vallott/
Ronen Bar nyilatkozatának egyértelmű üzenete: Netanjahunak távoznia kell hivatalából. https://izraelinfo.com/2025/04/21/ronen-bar-nyilatkozatanak-egyertelmu-uzenete-netanjahunak-tavoznia-kell-hivatalabol/
220 előadás az antiszemitizmusról. https://mazsihisz.hu/hirek-a-zsido-vilagbol/hirek-lapszemle/szombat-220-eloadas-az-antiszemitizmusrol
Saját kémfőnöke pakolt ki Netanjahuról. https://444.hu/2025/04/23/sajat-kemfonoke-pakolt-ki-netanjahurol
Jichák Hercog: Ferenc pápa a mély hit és a végtelen együttérzés embere volt. https://bzsh.hu/2025/04/22/jichak-hercog-ferenc-papa-a-mely-hit-es-a-vegtelen-egyutterzes-embere-volt/
Ma 70 éve halt meg Albert Einstein, a világ legismertebb tudósa. https://mazsihisz.hu/hirek-a-zsido-vilagbol/megemlekezesek/ma-70-eve-halt-meg-albert-einstein-a-vilag-legismertebb-tudosa
Az összetartozás érzésének erősítése a legfontosabb közösségi stratégia. https://kibic.hu/2025/04/15/az-osszetartozas-erzesenek-erositese-a-legfontosabb-kozossegi-strategia/
„Szerzőink szinte mindegyike magasan képzett, a saját területén sikeres ember, ma már többnyire nyugdíjasok. https://www.szombat.org/politika/szetszorotott-emlekezet-tizenkilenc-tulelo-es-csaladjuk-tortenete
Harc a székekért: Szmotrich az új vezérkari főnököt támadja és kilépéssel fenyeget. https://ujkelet.live/2025/04/23/harc-a-szekekert-szmotrich-az-uj-vezerkari-fonokot-tamadja-es-kilepessel-fenyeget/
Kevesen tudtak Chris Marker ezer izraeli fényképének létezéséről – most napvilágra kerülnek. https://izraelinfo.com/2025/04/21/kevesen-tudtak-chris-marker-ezer-izraeli-fenykepenek-letezeserol-most-napvilagra-kerulnek/
Orbán a Karmelitában fogadta a korábban náci ügyészt éltető osztrák házelnököt. https://444.hu/2025/04/22/orban-a-karmelitaban-fogadta-a-korabban-nacit-elteto-osztrak-hazelnokot
A Budapesttől 180 kilométerre fekvő szlovákiai kisvárosban, Galántán – ahogy számos más településen – a második világháború tragikus eseményeit megelőzően nagyon erős zsidó közösség élt, a város lakosságának mintegy 30 százalékát zsidók tették ki. https://www.szombat.org/kozosseg/jesaja-buxbaum-galantai-rabbi-nyomaban